

РЕСПУБЛИКА БУРЯТИЯ

БУРЯАД УЛАСАЙ

ЗАКОН

ХУУЛИ

**Буряад Уласай хуули тогтоолгын зарим шийдхэбэринүүдтэ
хубилалтануудые оруулха тухай**

*Буряад Уласай Арадай Хурал
2025 оной ноябрийн 13-да
баталан абаа*

1-дэхи статья

«Гүрэнэй ба нютагай засагай мэдэлдэ байһан хэһэг газарнуудые түлбэригүйгөөр үмсэдэ үгэхэ тухай» гэхэн 2002 оной октябрийн 16-ай № 115-III Буряад Уласай Хуулида (Буряад Уласай Хуулита шийдхэбэринүүдэй суглуулбари, 2002, № 11 (43); 2006, № 3 (84), № 10 – 11 (91 – 92); 2007, № 8 – 9 (101 – 102); 2008, № 4 – 5 (109 – 110), № 8 – 10 (113 – 115); 2009, № 3 – 5 (120 – 122); 2010, № 1 – 3 (130 – 132), № 4 – 5 (133 – 134), № 11 – 12 (140 – 141); 2011, № 1 – 3 (142 – 144), № 11 – 12 (152 – 153); 2012, № 7 (160), I хуби; 2013, № 11 (176), I хуби, № 12 (177); 2014, № 1 – 2 (178 – 179); 2017, № 3, I хуби, № 4 – 5, № 6 – 7; «Бурятия» сонин, 2002, октябрийн 19; 2006, мартын 7, ноябрийн 29; 2007, сентябрийн 12; 2008, майн 13, майн 31, октябрийн 14; 2009, майн 13; 2010, мартын 13, майн 15, декабрийн 15; 2011, мартын 16, ноябрийн 19; 2012, июлийн 12; 2013, ноябрийн 21, декабрийн 19; 2014, мартын 13, октябрийн 10, ноябрийн 18; 2015, мартын 24, майн 19, декабрийн 1; 2016, июлийн 8, октябрийн 11; 2017, июлийн 21; Буряад Уласай гүрэнэй засагай зургаануудай албан ёһоной портал (www.egov-buryatia.ru), 2013, ноябрийн 15, декабрийн 16; 2014, мартын 12, октябрийн 9, ноябрийн 17; 2015, мартын 19, майн 5, ноябрийн 27; 2016, июлийн 4, октябрийн 7, декабрийн 21; 2017, мартын 10, майн 10, июлийн 10, декабрийн 11; 2018, мартын 7; 2019, ноябрийн 13; 2021, мартын 5, октябрийн 8; «Мэдээсэлэй «Буряад үнэн» агентство» гэхэн сүлжээтэ хэблэл, 2023, майн 2, ноябрийн 24; 2024, майн 2, майн 3, ноябрийн 27; 2025, июлийн 8) удаадахи хубилалтануудые оруулха:

1) 1-дэхи статьяда:

а) 2-дохи хубийн нэгэдэхи абзацта «һуурин газарай хилэ соо оршодог» гэхэн үгэнүүдые хаһаха;

б) 5-дахи хубида «, ба түлбэригүйгөөр үмсэдөө хэһэг газар абаха

эрхэтэй нюур гэжэ бүридхэлдэ абаха тухай мэдүүлгын нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн зургаандань үгтэдэг Буряад Уластахи нютагай засагай байгууламжын дэбисхэр дээрэ табан жэлэй туршада ажаһуудаг,» гэхэн үгэнүүдые нэмэхэ;

2) 1.1-дэхи статьяда:

а) 8-дахи хубида:

5-дахи пунктые удаадахи найруулгаар бэшэхэ:

«5) нүгөөдэ түрэлхинэйнь (үргэжэ абаһан түрэлхинэйнь) иимэ бүридхэлдэ байһан, үгы гэбэл тус Хууляар хараалагдаһан үндэһөөр түлбэригүйгөөр үмсэдөө хэһэг газар гү, али тус Хуулийн 1.2.3-дахи статьягай ёһоор хэһэг газар абахын орондо нийгэмэй түлбэри абаһан гурбан ба дээшэ хүүгэдэй түрэлхин байһан эрхэтэнэй, гурбан ба дээшэ хүүгэдые, тэрэ тоодо түрэл, өөрын үхибүүн болгоһон ба үргэжэ абаһан хүүгэдые хүмүүжүүлдэг үргэжэ абаһан түрэлхин байһан эрхэтэнэй хэһэг газар үмсэдөө түлбэригүйгөөр абаха эрхэтэй нюур гэжэ бүридхэлдэ абтаһан баримта тогтоолго;»;

удаадахи удхатай 6-дахи пункт нэмэхэ:

«6) ёһотойгоор дуулгагдаһан эрхэтэнэй тус Хуулийн 1.2-дохи статьягай 5-дахи хубийн ёһоор дурадхагдаһан хэһэг газарһаа гурба дахин арсалга, тэрэ тоодо тус Хууляар тогтоогдоһон болзрто тэрээндэ хэһэг газар үгэхэ тухай ороһон мэдүүлгын үгы байлга ба (гү, али) эльгээһэн бүрин этигэмжэтэ зургаанда бусаалга тухай шууданай хэлхээ холбооной таһагай тэмдэгтэй үгтөөгүй шууданай мэдээсэлнүүдые гурба дахин бусаалга.»;

б) удаадахи удхатай 10-дахи хуби нэмэхэ:

«10. Бүридхэлэй зургаан эрхэтэдые бүридхэлһөө гаргаха үндэһэнэй бии байһые 2 жэлэй нэгэ дахинһаа үсөөн бэшээр шалгадаг.

Эрхэтэдые бүридхэлһөө гаргалга бүридхэлдэ абаха тухай шийдхэбэри абаһан бүридхэлэй зургаанай шийдхэбэреэр тус статьягай 8-дахи хубяар хараалагдаһан бүридхэлһөө гаргаха үндэһэ баримтын элирүүлэгдэһэн үдэрһөө арбан ажалта үдэрэй туршада бээлүүлэгдэдэг. Бүридхэлһөө гаргаха тухай шийдхэбэрийн абтаһан үдэрһөө гурбан ажалта үдэрһөө орой бэшэ бүридхэлһөө гаргаха үндэһэ баримта заалгатайгаар эрхэтэндэ дуулгаһан бэшэгтэйгээр захимал бэшэгээр гү, али бүридхэлдэ абаха тухай мэдүүлгэдэ заагдаһан хаягаар сахим шууданаар эльгээгдэдэг.

Бүридхэлһөө гаргаха тухай шийдхэбэри шүүлтын гуримаар буруушаагдажа болохо.

Хэрбээ тус статьягай 8-дахи хубяар хараалагдаһан үндэһөөр бүридхэлһөө гаргаһанай удаа эрхэтэндэ хэһэг газар түлбэригүйгөөр үмсэдөө абаха эрхын дахин бии болоо һаань, бүридхэлдэ абалга тус статьягаар тогтоогдоһон гуримаар бээлүүлэгдэдэг.»;

3) 1.2-дохи статья:

а) 1-дэхи хубийе удаадахи найруулгаар бэшэхэ:

«1. Тус Хуулийн 1-дэхи статьягай 2-дохи, 5-дахи, 5.1-дэхи, 6-дахи ба 7-

дохи хубинуудай ёһоор хубиин гэр байрын барилгада үгтэһэн хэһэг газарнууд ашаглалгада тааруу (жалгагүй байлга) ба хэһэг газарнуудай оршон хангалгын байгуулгын газарнуудаар хангагдасын шалгуурнуудай ёһоор оршон хангалгын байгуулгаар (уһан, зайн гал, харгынууд) хангагданхай байха ёһотой.

Хэһэг газарнуудай оршон хангалгын байгуулгын газарнуудаар хангагдасын шалгуурнуудые Буряад Уласай Засагай газар баталдаг.»;

б) 3-дахи хубиин нэгэдэхи абзацта «ямаршыё сомоной һуурин газарнуудта» гэхэн үгэнүүдые «хотын һуурин газарай, сомоной, хотын тойрогой, нютагай засагай тойрогой ямаршыё һуурин газарнуудта» гэжэ хэлгэхэ;

в) 4.1-дэхи хубида «1-дэхи статьягай 2-дохи ба 6-дахи хубинуудта» гэхэн үгэнүүдые «1-дэхи статьягай 8-дахи хубиин 2-дохи, 6-дахи хубинуудта ба 3-дахи пунктда» гэжэ хэлгэхэ;

г) 8-дахи хубида «үхибүүнэй (хүүгэдэй)» гэхэн үгэнүүдые «гурбан бага хүүгэдэй аха үхибүүнэй» гэжэ хэлгэхэ, «(тэдэнэй)» гэхэн үгыё хаһаха;

4) 1.2.2-дохи статьягай 2-дохи хубиин нэгэдэхи абзацта «тус Хуулиин хүсэндөө оротор,» гэхэн үгэнүүдые «Гүрэнэй ба нютагай засагай мэдэлдэ байһан хэһэг газарнуудые түлбэригүйгөөр үмсэдэ үгэхэ тухай» гэхэн Буряад Уласай Хуулида хубилалтануудые оруулха тухай» гэхэн 2024 оной апрелин 29-эй № 395-VII Буряад Уласай Хуулиин хүсэндөө оротор» гэжэ хэлгэхэ;

5) удаадахи удхатай 1.2.3-дахи статья нэмэхэ:

«1.2.3-дахи статья

1. Тус Хуулиин 1-дэхи статьягай 5-дахи хубида заагдаһан нёурнууд тус Хуулиин 1.2-дохи статьягай 4-дэхи хубяар тогтоогдоһон хэһэг газарнуудые үгэхэ ээлжээнэй гуримаар тэдээндэ гүрэнэй гү, али нютагай засагай мэдэлдэ байһан хэһэг газар түлбэригүйгөөр үмсэдэнь үгэлгын орондо 100 000 түхэригэй хэмжээнэй ниигэмэй түлбэри (саашадаа – ниигэмэй түлбэри) нэгэ дахин абаха эрхэтэй.

Ниигэмэй түлбэри үгэхэ гурим ба эрилтэнүүдые Буряад Уласай Засагай газар тогтоодог.

2. Ниигэмэй түлбэри абаһан эрхэтэд тус Хуулиин ёһоор хэһэг газар түлбэригүйгөөр абаха эрхээс бээлүүлһэндэ тоологдодог.

3. Ниигэмэй түлбэри үгэлгэтэй холбоотой гаршануудай һомололго байгша мүнгэн һангай жэлдэ тус зорилгоор зохистой мүнгэн һангай жэлдэ хараалагдаһан бюджетэй һомололгонуудай хэмжээн соо уласай бюджетһээ бээлүүлэгдэдэг.».

2-дохи статья

«Буряад Уласта олон хүүгэдтэй гэр бүлэнүүдые ниигэмэй дэмжэлгын хэмжээнүүд тухай» гэхэн 2006 оной июлиин 6-ай № 1810-III Буряад Уласай

Хуулийн 6-дахи статьяда (Буряад Уласай Хуулига шийдхэбэринүүдэй суглуулбари, 2006, № 6 – 7 (87 – 88); 2008, № 8 – 10 (113 – 115); 2009, № 3 – 5 (120 – 122), № 9 – 10 (126 – 127); 2010, № 8 – 10 (137 – 139); 2011, № 4 – 5 (145 – 146), № 11 – 12 (152 – 153); 2012, № 11 (164); 2013, № 11 (176), I хуби; «Бурятия» сонин, 2006, июлийн 8; 2008, октябрийн 14; 2009, майн 13, октябрийн 10; 2010, октябрийн 14; 2011, майн 11, ноябрийн 19; 2012, ноябрийн 16; 2013, ноябрийн 21; 2015, январийн 13, майн 19; 2016, июлийн 8; Буряад Уласай гүрэнэй засагай зургаануудай албан ёһоной портал (www.egov-buryatia.ru), 2013, ноябрийн 15; 2014, декабрийн 16; 2015, майн 5; 2016, июлийн 4; 2018, июлийн 9; 2019, июнийн 28, декабрийн 9; 2020, майн 14; 2021, майн 5, июлийн 7; 2022, апрелийн 29; «Мэдээсэлэй «Буряад үнэн» агентство» гэхэн сүлжээтэ хэблэл, 2023, мартын 6, ноябрийн 24; 2024, июлийн 9; 2025, майн 7, октябрийн 13) удаадахи хубилалтануудые оруулха:

1) 1-дэхи хубийн 6-дахи пункты хүсээ буураһанда тоолохо;

2) удаадахи удхатай 1.5-дахи хуби нэмэхэ:

«1.5. Хуулийн наһа гүйсөөгүй гурбан ба дээшэ хүүгэдтэй гэр бүлэнүүд «Гүрэнэй ба нютагай засагай мэдэлдэ байһан хэһэг газарнуудые түлбэригүйгөөр үмсэдэ үгэхэ тухай» гэхэн 2002 оной октябрийн 16-ай № 115-III Буряад Уласай Хуулийн ёһоор гүрэнэй ба нютагай засагай мэдэлдэ байһан хэһэг газарнуудые (саашадаа – хэһэг газарнууд) хубийн гэр байра барихын тула түлбэригүйгөөр ба нэгэ дахин үмсэдөө абаха гү, али хэһэг газар абахын орондо нийгэмэй түлбэри абаха эрхэтэй.».

3-дахи статья

«Буряад Уласта үргэжэ абаһан гэр бүлын мүнгэн зөөрийн хангалта болон нийгэмэй дэмжэлгын хэмжээнүүд тухай» гэхэн 2001 оной сентябрийн 27-ой № 813-II Буряад Уласай Хуулийн 2-дохи статьягай 1-дэхи хубийн 7-дохи пункт (Буряад Уласай Хуулига шийдхэбэринүүдэй суглуулбари, 2001, № 11 (30); 2006, № 10 – 11 (91 – 92); 2007, № 8 – 9 (101 – 102); 2009, № 1 – 2 (118 – 119), № 6 – 8 (123 – 125); 2010, № 6 – 7 (135 – 136), № 8 – 10 (137 – 139); 2011, № 4 – 5 (145 – 146), № 6 – 7 (147 – 148); 2012, № 7 (160), I хуби; 2013, № 6 – 7 (171 – 172), I хуби, № 11 (176), I хуби; 2014, № 1 – 2 (178 – 179); 2017, № 4 – 5; «Бурятия» сонин, 2001, октябрийн 3; 2006, ноябрийн 29; 2007, сентябрийн 12; 2009, мартын 11, июлийн 11; 2010, июлийн 10, октябрийн 14; 2011, майн 11, июлийн 13; 2012, июлийн 12; 2013, июлийн 9, ноябрийн 21; 2014, мартын 13; 2015, майн 19; 2016, июлийн 8; Буряад Уласай гүрэнэй засагай зургаануудай албан ёһоной портал (www.egov-buryatia.ru), 2013, ноябрийн 15; 2014, мартын 12; 2015, майн 5; 2016, июлийн 4, ноябрийн 28; 2017, майн 10; 2018, майн 10, июлийн 9; 2020, мартын 13; 2021, майн 5, октябрийн 8; «Мэдээсэлэй «Буряад үнэн» агентство» гэхэн сүлжээтэ хэблэл, 2023, ноябрийн 24; 2025, мартын 10, майн 7) удаадахи найруулгаар бэшэн, хубилалта оруулха:

«7) «Гүрэнэй ба нютагай засагай мэдэлдэ байһан хэһэг газарнуудые

түлбэригүйгөөр үмсэдэ үгэхэ тухай» гэхэн 2002 оной октябрийн 16-ай № 115-III Буряад Уласай Хуулийн ёһоор гүрэнэй ба нютагай засагай мэдэлдэ байһан хэһэг газарнуудые хубиин гэр байра барихын тула түлбэригүйгөөр ба нэгэ дахин үмсэдэнь үгэлгэ гү, али хэһэг газар үгэхын орондо ниигэмэй түлбэри үгэлгэ.».

4-дэхи статья

1. Хэһэг газар үмсэдөө түлбэригүйгөөр абаха эрхэтэй нюур гэжэ бүридхэлдэ абтаһан гурбан ба дээшэ хүүгэдтэй эрхэтэд болон гурбан ба дээшэ хүүгэдтэй үргэжэ абаһан түрэлхин байһан эрхэтэд тус Хуулийн хүсэндөө оротор «Гүрэнэй ба нютагай засагай мэдэлдэ байһан хэһэг газарнуудые түлбэригүйгөөр үмсэдэ үгэхэ тухай» гэхэн 2002 оной октябрийн 16-ай № 115-III Буряад Уласай Хуулийн (саашадаа – № 115-III Хуули) 1-дэхи статьягай 5-дахи хубяар тогтоогдоһон үндэһөөр хэһэг газарнуудые хубиин гэр байрын барилгада түлбэригүйгөөр ба нэгэ дахин үмсэдөө абаха эрхэтэй зандаа байдаг. Тус эрхэтэдэй зүбшөөлөөр түлбэригүйгөөр хэһэг газар үмсэдэнь үгэхын орондо тэдээндэ № 115-III Хуулийн 1.2.3-дахи статьягаар тогтоогдоһон гуримаар ниигэмэй түлбэри үгтэдэг.

2. № 115-III Хуулийн 1-дэхи статьягай 5-дахи хубяар тогтоогдоһон үндэһөөр түлбэригүйгөөр үмсэдөө хэһэг газар абаха эрхэтэй нюурнуудай зэргээр бүридхэлдэ абтаһан, «Буряад Уласай хуули тогтоолгын зарим шийдхэбэринүүдтэ хубилалтануудые оруулха тухай» гэхэн 2016 оной июнийн 30-ай № 1831-V Буряад Уласай Хуулийн 4-дэхи статьяда заагдаһан эрхэтэдэй зүбшөөлөөр тэдээндэ түлбэригүйгөөр хэһэг газар үмсэдэнь үгэхын орондо № 115-III Хуулийн 1.2.3-дахи статьягаар тогтоогдоһон гуримаар ниигэмэй түлбэри үгтэдэг.

5-дахи статья

Тус Хуули 1-дэхи статьягай 2-дохи пунктн «а» дотор пунктн дүрбэдэхи ба табадахи абзацуудһаань гадна 2026 оной январийн 1-һээ хүсэндөө орохо. Тус Хуулийн 1-дэхи статьягай 2-дохи пунктн «а» дотор пунктн дүрбэдэхи ба табадахи абзацууд 2026 оной мартын 1-һээ хүсэндөө орохо.

Буряад Уласай Толгойлогшо

Улаан-Үдэ хото
2025 оной ноябрийн 22

А.С. ЦЫДЕНОВ